

ΤΑ ΑΓΙΑ ΘΕΟΦΑΝΙΑ Η ΒΑΠΤΙΣΗ ΤΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ

Του Χρήστου Δελιμπούρα
τ. Σχολικού Συμβούλου
Προϊσταμένου Π.Ε.

Μια από τις μεγάλες γιορτές του ελληνορθόδοξου εορτολογίου και γενικότερα της Χριστιανοσύνης που εορτάζεται στις 6 Ιανουαρίου σε ανάμνηση της βάπτισης του Ιησού Χριστού στον Ιορδάνη ποταμό από τον Ιωάννη το Βαπτιστή. Ονομάζεται και **Επιφάνια** ή **Φώτα**. Είναι η τρίτη και τελευταία γιορτή του Δωδεκαημέρου που ξεκινά με τα Χριστούγεννα.

Η γιορτή έλαβε το όνομά της από τη φανέρωση των

Τριών Προσώπων της Αγίας Τριάδας (Πατέρας - Υιός - Άγιο Πνεύμα), που σύμφωνα με τις σχετικές ευαγγελικές περιγραφές έγινε κατά τη Βάπτισμα του Ιησού Χριστού.

Λέγεται και «**Φώτα**» γιατί κατά τα πρώτα χριστιανικά χρόνια, την παραμονή της γιορτής βαπτίζονταν οι κατηκούμενοι της νέας θρησκείας.

Τα νερά από εκείνη την ημέρα θεωρούνται παντού αγιασμένα.

Αυτή τη μέρα ξεκινά και η αντίστροφη μέτρηση για τους καθικάντζαρους. Την παραμονή των Θεοφανίων, οι γνωστοί σε όλους μας καθικάντζαροι, που έκαναν την εμφάνισή τους στον επάνω κόσμο, με την αρχή του Δωδεκαημέρου, εγκαταλείπουν τις εγκόσμιες αταξίες τους και ξαναγυρίζουν στο αιώνιο έργο τους. Δηλαδή, να κόψουν το δέντρο, που κρατάει τον κόσμο, ώστε να γκρεμιστεί και να χαθεί, για να εκδικηθούν τους ανθρώπους.

Την παραμονή έχουμε νηστεία. Από το πρωί της παραμονής των Θεοφανίων οι ιερείς ξεκινούν τον αγιασμό των οικιών και τα παιδιά ξεκύνονται στα σπίτια, για να ψάλλουν τα κάλαντα των Φώτων:

«**Σήμερα - Αύριον τα Φώτα κι ο φωτισμός, η χαρά μεγάλη κι ο αγιασμός. Κάτω στον Ιορδάνη τον ποταμό κάθεται η κυρά μας η Παναγιά και τον Αϊ-Γιάννη παρακαλεί. Αϊ-Γιάννη αφέντη και βαπτιστή βάπτισε κι εμένα Θεού παιδί...».**

Η ημέρα των Θεοφανίων ξεκινά με τον εκκλησιασμό των πιστών Χριστιανών. Στους ναούς ψάλλεται, όπως και την προηγούμενη, η ακολουθία των «Μεγάλων Ωρών». Στη συνέχεια ο ιερέας και οι πιστοί βγαίνουν από το ναό και κατευθύνονται στο σημείο, όπου θα γίνει η «κατάδυση του Τιμίου Σταυρού». Το σημείο αυτό είναι κάποιο λιμάνι, ποτάμι, δεξαμενή, πηγάδι ή απλά μια εξέδρα στο προαύλιο της εκκλησίας πάνω στην οποία σε ειδικό σκεύος θα γίνει η τελετή. Οι καμπάνες σημαίνουν χαρμόσυνα και ο ιερέας ρίχνοντας τον σταυρό στο νερό ψάλλει «**εν Ιορδάνη βαπτιζόμενου σου Κύριε...».**

Λευκά περιστέρια ελευθερώνονται και πετούν στον ουρανό, ενώ, όπου υπάρχει η δυνατότητα, πέφτουν στα νερά οι «βουτηχτάδες» για να πιάσουν τον σταυρό. Εκείνος που θα βρει και θα πιάσει πρώτος τον σταυρό, θεωρείται τυχερός και ευλογημένος.

Στη γιορτή αυτή είναι η πρώτη και μοναδική εμφάνιση στη γη της Αγίας Τριάδας, σύμφωνα με τις Αγίες Γραφές. Κατά τη Βάπτισμα του Χριστού, κατέβηκε από τον ουρανό το Άγιο Πνεύμα υπό μορφή περιστέρως στο κεφάλι του Χριστού και συγχρόνως ακούστηκε φωνή από τον ουρανό που έλεγε: «**Ούτος εστί ο Υιός μου ο αγαπητός εν ώ ευδόκησα».**

Η γιορτή αυτή καθιερώθηκε για πρώτη φορά τον 2ον αιώνα στην Αίγυπτο, όπως μας πληροφορεί ο **Κλήμης ο Αλεξανδρεΐς**. Δεν είναι γνωστό πότε υιοθέτησαν τη γιορτή αυτή οι Ορθόδοξοι Χριστιανοί της Ανατολής, γνωρίζουμε όμως ότι από τον 4ον αιώνα γιορτάζονταν την ίδια ημέρα η **Γέννηση, η Βάπτισμα και το πρώτο θαύμα του Ιησού στην Κανά της Γαλιλαίας**, και αυτό γιατί η Θεία φύση του Ιησού «**επεφάνη**» στο λαό. Γι' αυτό η γιορτή λέγεται και «**Επιφάνια**».

Όταν λοιπόν, καθιερώθηκε η ημερομηνία για τα Χριστούγεννα, έγινε ο διαχωρισμός της γιορτής των Φώτων στις 6 Ιανουαρίου, στα μέσα του δου αιώνα.

Η κατάδυση του Τιμίου Σταυρού είναι θρησκευτική τελετή, έχει όμως και πολιτικό χαρακτήρα, καθώς παρίστανται οι Αρχές της κάθε περιοχής. Στην πρωτεύουσα η επίσημη κατάδυση γίνεται από το 1900 στον Πειραιά. Παρόμοιες τελετές γίνονται σε όλους τους νομούς της πατρίδας μας.

Σας εύχομαι κάθε ευχή σας με όλη σας την καρδιά να πραγματοποιηθεί.

«ΧΡΟΝΙΑ ΠΟΛΛΑ»!

Όλοι οφείλουμε με υπευθυνότητα να δρομολογήσουμε εκείνες τις ενέργειες που θα βγάλλουν τη χώρα μας από τη χαώδη κατάσταση, στην οποία την έφεραν κυρίως οι χθεσνοί και οι σημερινοί πολιτικοί μας.

ΕΠΙ ΡΕΙΘΡΩΝ ΙΟΡΔΑΝΟΥ ΠΡΟΣΚΥΝΗΤΕΣ

Γράφει ο Παν. Γεωρ. Δημάκης, Υπεύθυνος Ιστορικού Αρχείου Αμφικλείας-Ελατείας - Email: pgdimakis@gmail.com

Η Βάπτισμα είναι ένα από τα επτά Μυστήρια της Ανατολικής Ορθόδοξου Εκκλησίας, σημαίνει δε ότι βυθίζω στο νερό, τρεις φορές κάποιον και τον καθιστώ μέλος της Εκκλησίας, αποπλύνω την αμαρτία της Αδαμικής παραβίασεως και τού πνευματικού και σωματικού ρύπου. Ανάγεται δε στην εντολή, τού ίδιου τού Κυρίου προς τούς Μαθητές του «... πορευθέντες ούν μαθητεύσατε πάντα τα Έθνη βαπτίζοντες αυτούς...» Ματθ.28.19. Όμως στο πέρασμα του χρόνου, οι πιστοί χριστιανοί, επιθυμούντες, να ευρεθούν στο θεοβάδιστο χώρο της Παλαιστίνης, άρχισαν να συρρέουν από τα άκρα του Κόσμου, επιχειρώντας ένα ταξίδι δύσκολο και επικίνδυνο, από λοιμικές νόσους, ληστές, γλωσσικά προβλήματα, με τους καθ'οδόν λαούς, ώστε η εκπλήρωση του ταξιδιού, να θεωρείται και να είναι κατόρθωμα πράγματι, να ευρεθούν και να προσκυνήσουν τους τόπους, που εδέχθησαν τα βήματα τού Κυρίου και των Αποστόλων. Ήταν όμως ένα όραμα και ένα ταξίδι ζωής, που καθιέρωνε τον πιστό, του έδιδε κύρος, κοινωνική θέση, ακόμη και δικαίωμα προθέματος στο επώνυμο Χατζής, από την αραβική λέξη χατζ-προσκυνητής, την οποία προτιμώ. Η αναμνηστική Βάπτισμα, στα νερά του Ιορδάνη ποταμού, ήταν ένα εκ των ουκ άνευ, τού προορισμού και ετελείτο και τελείται και σήμερα, παρά τις υφιστάμενες δυσχέρειες, από τα γεγονότα στην ταραγμένη Μέση Ανατολή, όπου τρεις Θρησκείες έχουν τα Ιερά τους σημεία και αναφορές. Πριν πολλά χρόνια, με τις διηγήσεις τού πατρός της συζύγου μου, στρατηγού Χαρ. Αρτέμη, που υπήρξε διοικητής τάγματος του Ελληνικού στρατιωτικού σώματος, στην τότε Παλαιστίνη, μας είχε συναρπάσει η ιδέα να επισκεφθούμε εν καιρώ, τους Αγίους Τόπους, πράγμα που επιτύχαμε δύο φορές. Η τελετουργία του αναμνηστικού βαπτίσματος, δεν έχει σήμερα την αίγλη και την βαρύτητα, τού παρελθόντος, παρέχει όμως σ όλους εμάς, τών "παρελθόντων ετών" μίαν αύρα ιερότητας και συγκίνησης, αφού μεγαλώσαμε με τα στηρίγματα της

Έτος 1942 3ο τάγμα στρατόπεδο Κ'φάρ Γιόνα Παλαιστίνη. Άνδρες του 3ου τάγματος, του Ελληνικού στρατιωτικού σώματος Μέσης Ανατολής, υπό τον ταγματάρχη Χ. Αρτέμη, στα νερά του Ιορδάνη, το 1942. Στην αντίπερα όχθη, αξιωματικοί και οπλίτες, παρακολουθούν, την τελούμενη τελετουργία, ομάδα ιερέων, που επιβαίνουν επί πλέοντος πλοιαρίου (φωτ. αρχ. Χ. ΑΡΤΕΜΗ).

Αναμνηστική βάπτισμα ομάδος γυναικών, στα νερά του Ιορδάνη, το 1992. Η στάθμη των υδάτων είναι χαμηλή το θέρος, οι Νεοφώτιστες, με λευκά φορέματα, περιμένουν την ευχή του ιερέα, σκαρφαλωμένου εντός της κοίτης, επί λίθου. Στην αντίπερα όχθη, άλλη ομάδα παρακολουθεί, δεύτερη από δεξιά Αλίκη Δημάκη-Αρτέμη

Μια ακόμη Βάπτισμα, όπου ο ζωγράφος έπλασε την σκηνή με την δική του εκδοχή, τον ποταμό με γλαυκά ύδατα που κολυμβούν πλάσματα, ενώ επί των εξεδρών αριστερά δεξιά, εικονίζονται ποιμένες και χωρικοί να παρακολουθούν, τα γενόμενα, μαζί με ζεύγος Αγγέλων, σε χρυσό φόντο.

πίστεως και των χριστιανικών αρχών, που υπερκαλύπτουν, τις τρέχουσες, στείρες, κοινωνικές αναζητήσεις και συστήματα. Επί ευκαιρία των Θεοφανείων 2017, θέλησα με το μικρό και ατελές αυτό. κείμενο, που είναι και προς διόρθωση, να ταξιδεύσουμε μαζί στα παλαιά και ξεχασμένα, παραθέτοντας και 2 φωτογραφίες και 3 πίνακες, όλα σχολιασμένα και υπομνηματισμένα, τους πίνακες όπως εννόησαν και απεικόνισαν διαφορετικοί ζωγράφοι Έλληνες, σε διαφορετικούς τόπους και εποχές.

Στον Άγιο Αθανάσιο Λεύτων Ελατείας, στην ΒΔ πλευρά εικονίζεται η Βάπτισμα, εφ' υγράς, έργο αγνώστου, ικανού όμως μεταβυζαντινού μάστορα, πιθανά του 17ου αι., με τρεις Αγγέλους σεβίζοντες δεξιά σε λίθινη εξέδρα, αριστερά τον Ιωάννη Πρόδρομο, να επιθέτει την χείρα επί κεφαλής τού Κυρίου, ενώ ο ποταμός. παρίσταται με ύδατα ακμαία και συστρεφόμενα, μια σύνθεση με απλότητα ενάργεια και δύναμη.

Ο λεγόμενος "κόκκινος" ζωγράφος Ονούφριος Νεοκαστρίτης, από το Βελιγράδι, Μπεράτι σήμερα της Αλβανίας, για τα θαυμαστά πορφυρά του χρώματα, μας κατέλιπε αυτή την καταπληκτική σύνθεση της σκηνής της Βαπτίσματος, με τον χορό των Αγγέλων, που σεβίζουν δεξιά, τον Ιωάννη Πρόδρομο αριστερά, επί της εξέδρας, τον Κύριον ιστάμενον εἰς το μέσον του ρεύματος τού ποταμού, να δέχεται ἐξ ουρανού, το Άγιον Πνεύμα ἐν εἰδι περιστέρως, μέσα σ ένα τοπίο ονειρικό, πλασμένο με χρυσό και ερυθρό χρώμα, ενώ εντός της κοίτης πλέουν παράξενα υδρόβια πλάσματα, περίεργα, που δεν ανήκουν στα ποτάμια είδη. Σχηματοποιημένα ύδατα, ως ζώντα ωοειδή σφαιρίδια, με ερυθρά πάλλονται στίγματα, που φαίνονται να κινούνται. Πρόκειται για εμπνευσμένη σύνθεση, ενός μεγάλου καλλιτέχνη, που καλεί τον θεατή σε συνομιλία αινιτόμενος θεολογικά θεάματα και μένω εδώ, αφού με υπερβαίνουν. Σημ. η εικόνα αυτή (ιδιωτική συλλογή) έχει αναρτηθεί παλαιότερα από τον φίλτατο Θ. Μεταλληνό, τον οποίον ευχαριστώ για την συνδρομή.

